

INSTITUUT VOOR
**Maatschappelijke
Relevantie**

Burgerschap, hoe kan het beter?

Samen de bedoeling evalueren om elkaar te stimuleren

*Een case study over burgerschap bij Firda
Januari 2025*

Firda

De impact van het burgerschapsonderwijs evalueren vanuit de bedoeling, daar helpt het Instituut voor Maatschappelijke Relevantie (IVMR) Firda bij. Firda is samen met het IVMR een vierjarig onderzoekstraject gestart om de impact van het burgerschapsonderwijs inzichtelijk te maken. Prof. dr. Arjo Klamer (wetenschappelijk leider IVMR) en dr. Maarten Debets (projectleider IVMR) hebben een unieke methode ontwikkeld om de impact van het burgerschapsonderwijs in het mbo inzichtelijk en aantoonbaar te maken. Een bewezen methode die uniek is in de markt. Hierbij staat de vraag centraal: Wat vinden wij belangrijk, en doen wij op basis hiervan het goede?

Het onderzoek kent twee doelstellingen. Enerzijds moet het de impact of doorwerking van het burgerschapsonderwijs inzichtelijk maken, en anderzijds dient het docenten en andere stakeholders te stimuleren om het burgerschapsonderwijs in de praktijk te verbeteren. Dit laatste is een belangrijk uitgangspunt. Het gaat hier om stimuleren en niet om controleren, een connotatie die vaak rond evaluatieonderzoek hangt.

De studenten, docenten, leidinggevend en bestuurders die samen de organisatie van Firda vormen, bepalen in deze evaluatie zélf wat zij belangrijk vinden. Dit doen ze door indicatoren te ontwikkelen die passen bij de waarden van de organisatie, dit noemen we 'de bedoelingen'. Een onafhankelijk onderzoeksteam toetst of deze bedoelingen meetbaar zijn, en op welke manier. Het onderzoek wordt dus mede vormgegeven voor en door de organisatie.

Burgerschapscöördinatoren Alinda Wigarda-Kiel en Mathijs de Jong trekken het project aan de kant van Firda. Zij hebben een werkgroep opgezet met acht burgerschapsdocenten, één van elke Firda locatie. Onder leiding van het onderzoeksteam is deze werkgroep aan de slag gegaan om de bedoelingen van het burgerschapsonderwijs helder te krijgen. Daarbij is voortgebouwd op twee eerder uitgevoerde onderzoeken naar de impact van het burgerschapsonderwijs van ROC Friese Poort en het Friesland College, voordat beide scholen samen verder gingen als Firda. Ook heeft de werkgroep de nieuwe versie op burgerschap meegenomen én input opgehaald bij het bestuur. Het bestuur is overigens nauw betrokken bij het onderzoekstraject.

In de tweede helft van 2024 zijn meerdere sessies georganiseerd met de genoemde werkgroep. Dit bleken enthousiasmerende sessies waarin de juiste discussies werden gevoerd over vragen als: Wat willen we idealiter dat studenten anders gaan doen door het burgerschapsonderwijs dat ze krijgen? Mogen of willen we daar als opleiding normatief in zijn? Wat zijn de belangrijkste prioriteiten, gegeven alle vereisten en leerdoelen die we met elkaar nastreven? Een veilige omgeving werd gecreëerd voor een open discussie. Het uitgangspunt dat het onderzoek moet stimuleren en niet controleren helpt daarbij.

Op 3 december 2024 vond er een 'professionaliseringsdag voor burgerschapsdocenten' plaats in het hoofgebouw van Firda, met uitzicht op het voetbalveld van SC Cambuur. Op die dag namen Arjo Klamer en Maarten Debets zeventig docenten mee in hun onderzoeksfilosofie en -methodologie. Daarbij presenteerden zij de uitkomsten van de sessies met de werkgroep uit de tweede helft van 2024. En dat was niet alles: de aanwezige docenten werden ook actief uitgedaagd om zelf aan te geven welke bedoelingen ze belangrijk vinden – namelijk door zand in een koker te gooien. Ook gaven ze aan welke gedragingen van studenten die bedoelingen weerspiegelen.

Deze inzichten zijn door het onderzoeksteam meegenomen voor de eerste meting die gepland staat voor het eerste kwartaal van 2025. Er komt een grootschalige vragenlijst die op verschillende locaties van Firda wordt afgenomen. Daarbij staat de vraag centraal of studenten door het burgerschapsonderwijs de geïdentificeerde bedoelingen belangrijker zijn gaan vinden. Om de bedoelingen te duiden wordt ook gebruik gemaakt van afbeeldingen en gedragingen die inzicht geven in deze bedoelingen. Eenzelfde meting zal herhaald worden in het eerste kwartaal van 2027.

Na de eerste meting zal het onderzoeksteam de resultaten gaan analyseren. Daarbij heeft het team specifiek oog voor wat de verschillende locaties van Firda van elkaar kunnen leren ten aanzien van het burgerschapsonderwijs. Als er zicht komt op de voorlopige resultaten, worden er focusgroepen met studenten en docenten georganiseerd. Die focusgroepen verrijken niet alleen de bevindingen van de vragenlijst, maar zorgen ook voor ‘eigenaarschap’ van docenten. Op basis daarvan kunnen ze aanbevelingen doorvoeren om nog meer impact te maken in het eigen onderwijs.

De voorlopige resultaten delen wij ook graag met de sector. Deze verwachten wij in de tweede helft van dit jaar.

Wilt u 2025 ook goed beginnen? Maak dan gebruik van onze drie inspiratietips om de bedoelingen van het burgerschapsonderwijs helder te krijgen!

1. **Neem de tijd om samen te reflecteren en de vraag te bespreken: Wat vinden wij belangrijk ten aanzien van het burgerschapsonderwijs? Voldoen aan de wet- en regelgeving is een vereiste, maar we moeten de discussie over wat wij belangrijk vinden niet laten platslaan door een eenzijdige focus op compliance.**
2. **Durf te prioriteren. Wij komen vele leerdoelen, ambities of perspectieven op het burgerschapsonderwijs tegen, vaak met goede redenen, maar dit kan het zicht vertroebelen op waar het echt om te doen is. Dus durf te prioriteren om te komen tot een beperkte – en evalueerbare – set aan bedoelingen of ambities die de na te streven waarden van de organisatie weerspiegelen.**
3. **Betrek andere stakeholders in de organisatie. Nog te vaak is burgerschap het feestje van de burgerschapsdocent. Effectief burgerschap vraagt om betrokkenheid van andere vakdocenten, en zeker ook van de leiding en het bestuur. Samen bespreken waarom het de organisatie te doen is, biedt andere perspectieven en draagt bij aan breed gedragen ambities.**

Alinda Wigarda-Kiel
*Burgerschapscoördinator
Firda*

Mathijs de Jong
*Burgerschapscoördinator
Firda*

prof. dr. Arjo Klamer
*Wetenschappelijk leider
IVMR*

dr. Maarten Debets
Projectleider IVMR

Januari 2025

Burgerschap, hoe kan het beter?

Samen de bedoeling evalueren om elkaar te stimuleren

INSTITUUT VOOR
**Maatschappelijke
Relevantie**

powered by AethiQs

www.IVMR.nl
www.AethiQs.nl